

RESTAURAREA UNEI VESTE DIN CATIFEA ȘI RECONSTITUIREA ORNAMENTAȚIEI

ELISABETA ARDELEAN

Vesta de catifea, sau “laibăr” în denumirea locală, aparține zonei etnografice Crișul Alb și face parte din colecția de port popular a secției de etnografie a Muzeului Țării Crișurilor. Piesa a fost achiziționată din localitatea Dezna, jud. Arad, de la Covaci Ecaterina, de către d-na Tereza Mózes în anul 1971 și înregistrată sub numărul de inventar 7244.

La sfârșitul secolului al XIX-lea, începutul secolului XX și mai ales după primul război mondial, cu ocazia pătrunderii materiilor de origine industrială și răspândirii mașinii de cusut, în structura tradițională a costumului popular se introduc elemente noi de cultură orășenească. Cel mai răspândit dintre aceste elemente a devenit vesta, care se purta peste cămașă atât de către bărbați cât și de femei.¹

Vesta propusă de noi pentru restaurare a fost confecționată de croitoreasă, din catifea neagră cumpărată din comerț, cusută la mașină și ornamentată cu aplicații de paiete cu mărgelile. Are o croială scurtă, până în talie, răscoită la mâneci, cu fețele rotunjite în partea de jos, fără guler, iar în față se purta deschisă. Câmpul ornamental se găsește pe margine, de jur-împrejurul vestei; motivele sunt fitomorfe - frunze și flori - așezate simetric pe ambele fețe și pe spate. Tehnica de ornamentare a fost realizat în aplicații de paiete și mărgelile de sticlă.

S-au efectuat investigații vizuale, la lupă și la stereomicroscop pentru determinarea zonelor degradate și pentru cunoașterea tehnicii de execuție; determinarea naturii materialului textil, a paietelor și testarea migrării colorantului s-a realizat prin *analize fizico-chimice*. În urma acestor investigații s-a constatat că atât suportul textil cât și plușul catifelei este din bumbac. Căptușeala vestei este din pânză de sac, țesută în gospodărie, din fire de cânepă toarsă mai gros. Paietele sunt din cupru, mărgelile din sticlă transparentă.

Starea de conservare a piesei: depuneri de praf, pierderea higroscopicității catifelei și căderea paietelor în întregime din cauza coroziunii lor cu carbonați de cupru, ce a cauzat distrugerea firelor de ață cu care au fost prinse paietele și mărgelile de sticlă, iar pe alocuri, în zonele de contact au găurit catifeaua și în unele locuri chiar și căptușeala; la răscoiala mânecii (la subsuori) s-au găsit urme de transpirație.

După investigațiile efectuate s-a trecut la curățirea mecanică, realizată

¹ Tereza Mózes, *Portul popular din bazinul Crișului Alb*, Oradea, 1975, p.86

prin desprăfuire și aspirare. Următoarea fază de lucru a fost *reconstituirea modelului* de ornamentație, care s-a realizat doar de pe o față (fața stângă) a vestei, unde urmele cu fire de ață s-au păstrat mai bine, iar pe dosul feței s-a prins de câptușeală o foaie de hârtie milimetrică, fixată bine ca să nu se miște. Cu ajutorul unui ac mai mare, în locurile unde s-au păstrat urmele vechi de cusături, și în locurile cu resturi de ață folosită, s-a împus cu acul, având grijă ca în momentul străpungerii poziția acului să fie tot timpul perpendiculară pe suprafața catifelei. În timpul operațiunii dedesubtul hârtiei s-a întins o bucată de molton, în două straturi, cu scopul de a crea un pat moale pentru pătrunderea mai adâncă a acului, și pentru protejarea materialul textil din spatele vestei. În tot acest timp s-a urmărit cu o atenție deosebită, ca vârful acului să treacă numai o singură dată prin aceeași gaură. Punctele apărute pe hârtie au fost legate între ele prin trasarea unei linii cu creionul. Peste desenul realizat s-au așezat paiete noi (nefolosite încă), în așa fel încât găurile din mijlocul paietelor să se potrivească cu cele de pe hârtie și au fost numerotate.

Modelul de ornamentație fiind reconstituit, s-au desfăcut cusăturile de tiv de jur-împrejurul vestei, de pe marginile răscroielilor și s-a desasamblat piesa în părți componente prin desfacerea cusăturilor laterale și a cusăturilor de la umăr. Catifeaua fiind fragilizată, tăierea cusăturilor (de la mașina de cusut) s-a făcut fir cu fir prin scoaterea lor cu ajutorul pensetei. Resturile firelor de ață rămase în locul câmpului ornamental s-au îndepărtat tot cu penseta, înlăturându-se tensionările mecanice și evitându-se mărirea suprafețelor rupte. Câptușeala din pânză de sac, a fost despărțită de catifea. De pe dosul catifelei s-au îndepărtat depunerile adunate din scâmoșarea catifelei și a prafului. La teste efectuate culoarea neagră a catifelei nu a migrat.

Curățirea a continuat cu faza următoare: *curățirea umedă*, efectuată cu soluție de spălare din *Radix Saponaria* (pregătită din 8 litri de apă în care s-a fiert 3 ore, 150 gr de plante, lăsată să se răcească 12 ore). Procedeu de spălare a constat: introducerea soluției de spălare într-o tavă plată; imersarea părților de spălat pe rând; spălarea prin apăsări ușoare și fine; schimbarea și spălarea bucăților în soluții curate; clătiri repetate. Ultima, a șasea, s-a făcut în apă distilată în care s-a adăugat alcool etilic 3% și glicerină 3%, pentru tratarea catifelei. Piesele spălate s-au întins respectând linia croiului, pe suprafața unui cristal, puțin înclinat pentru scurgerea mai rapidă a apei, după care prin tamponări repetate s-a îndepărtat surplusul de apă.

Părțile componente ale piesei fiind uscate, s-a croit un tipar după croiul original, apoi, pe rând, au fost dublate și consolidate pe o pânză întinsă pe o ramă. Pânza este de aceeași culoare cu vesta (neagră), din fir de bumbac, mercerizat și cu un luciu mai șters. Dedesubtul locului de ornamentație, s-au introdus fâșii înguste

de catifea, croite după linia vestei, cu scopul de a mări rezistența suprafeței pentru reconstituirea ornamentației. Contururile rupturilor au fost prinse de fâșiile de catifea și de suport, cu cusături foarte mici și dese, cu un ac subțire și cu fir de mătase de culoarea neagră. După consolidare pe suport, s-a croit după tipar căptușcala vestei, din pânză groasă de cânepă procurat din comerț. Prin cusături mari s-a fixat catifeaua de căptușcală, s-a realizat tivul marginilor și al răscoicilor, îndoirea catifelei respectând urmele originale, după care s-a trecut la asamblarea piesei la mașina de cusut. Asamblarea a început cu coaserea umerilor, apoi a părților laterale, după care a urmat marginea dimprejurul vestei și răscoiala mânecilor.

Reconstituirea ornamentației s-a realizat cu ajutorul desenului obținut prin metoda mai sus amintită. Prima etapă de reconstituire a ornamentației a constat în stabilirea poziției acesteia prin măsurare succesivă a distanței față de marginile vestei. Pe locurile marcate, s-a tras cu cusătură simplă, un fir de ață albă respectând linia principală a modelului. De la cusătura umărului s-a măsurat distanța până la locul de începere a modelului. Motivul cu frunze era dispus pe ambele laturi a liniei principale. S-a măsurat distanța între ele și prin numărarea paietelor s-a reconstituit poziția și mărimea modelului inițial. Apoi, s-au cusut paielele și mărgelile din sticlă. Paielele sunt prinse de catifea cu ajutorul mărgelilor și sunt puse una peste alta sub forma de “solzilor de pește”.

În timpul lucrului s-a urmărit reconstituirea corectă a întregii ornamentații în conformitate cu desenele și fotografiile realizate înainte de restaurare.

În timpul restaurării s-au efectuat fotografii de ansamblu și de detaliu înainte, în timpul și după restaurarea piesei.

THE RESTORATION OF A VELVET VEST AND THE RECONSTRUCTION OF THE ORNAMENTAL MOTIF

SUMMARY

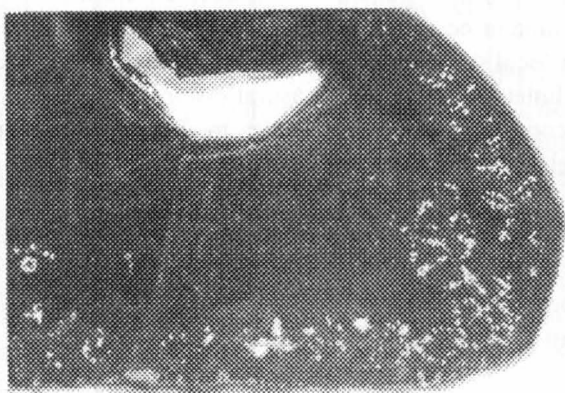
In the work the author presents the restoration of a velvet vest from the collection of the Ethnography Department of the Cris County Museum. In the work are presented the working phases, which consist in the cleaning, the treating and the consolidation of the museal object. A hard, but important work was the reconstruction of the original ornamental motif, which was made by spangles and beads.

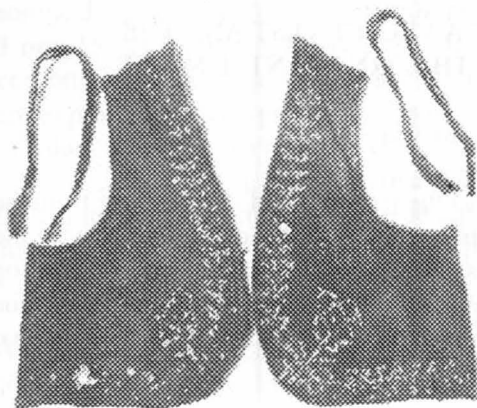
1.

2.

3.

4.

